

А а

Літера А починає слова
Літера А є велика й мала
Арфа, антена, аршин і айва
Все починається з літери А.

Арфа

Кахля

Свита

Арфа – струнний музичний інструмент, який має форму трикутної рами.

Аршин – давня міра довжини, яка дорівнює приблизно 71 см.

Кахля – розписаний та вкритий декором фрагмент печі або каміну. Найхарактерніші кахлі – це розписані казкові сюжети.

Свита – старовинний довгополий верхній одяг з домотканого грубого сукна.

Бб

Взяв козак бандуру в руки,
Кобзи давньої сестру:
Попливли, заграли звуки,
Наче хвилі по Дніпру.

Бандура

Богатир

Бриль

Бандура – український народний багатострунний щипковий музичний інструмент з декою (корпусом) овальної форми.

Баклаг – невелика дерев'яна або металева плоска посудина, барило для зберігання води або іншої рідини.

Бриль – головний убір з широкими полями, переважно солом'яний.

Богатир – людина-велетень з надзвичайною силою і відвагою.

В В

Моя сорочка вишиванка ,
Вся ніби сплетена з трави.
Прута потоки, поля , простори,
По лівій, правій стороні.
Червоно - чорні всі узори,
Мережив ряд на полотні.

Вертеп

Волинка

Вишиванка

Вишиванка – вишита сорочка.

Волинка – старовинний народний музичний інструмент, виготовлений з овечої чи козячої шкіри, трубок, клапанів, вставлених у міх.

Витинанка – паперова прикраса, вирізана ножицями у вигляді рушника, серветки.

Вертеп – старовинний український ляльковий театр, який ставив вистави на Різдво з піснями, жартами.

Г Г

Лийся-лийся дощику,
З глиняного горщику.
Розцвітайте, червоні маки,
Щоби щастя-долю мати.

Горщик

Гончар

Глечик

Горщик – глиняний посуд, у якому варять їсти.

Гончар – майстер, який виготовляє посуд та інші вироби з глини.

Глечик – висока кругла, переважно глиняна посудина, трохи розширена в нижній частині.

Гопак – український народний танець, в якому показана сила і спритність козацького роду.

Г Г

Гирлига – палиця така
Із дерева любого.
Від неї втомиться рука,
Коли носити довго.

Ганок

Газдиня

Гринджоли

Газдиня – назва господарки, хазяйки хати.

Ганок – прибудова з площадкою і східцями, а подекуди з покрівлею біля входу в будинок.

Гирлига – дерев'яна палиця для захисту.

Гринджоли – низькі й широкі сани з боками що розширюються від передка.

Д Д

Сніг всміхається – **Різдво**.
Я радію й тато.
Несемо ми з ним удвох
Дідуха до хати.
Наш дідух – із жита сніп.
Зв'язаний з обжинків.
Є він в хаті – буде хліб,
Будуть добрі вчинки.

Дійниця

Дідух

Діжа

Дійниця – спеціальний посуд, у який доять молоко.

Діжа – низька широка дерев'яна посудина, в якій готують тісто на хліб.

Дідух – сніп жита або пшениці, який на Різдво ставили в хаті.

Дань – податок, який збирали в давнину з населення; данина.

Ее

Емблема — слово з чужини,
Що стало нашим словом...
Там, де міста, степи, лани,—
Вона засяє знову.

Жердка

Монетка

Мереживо

Емблема – умовне зображення якогось поняття.

Монетка – мініатюрна форма загальних форм традиційного українського посуду. Точиться на гончарному крузі.

Жердка – у сільських хатах: горизонтально підвішена чи прилаштована перекладина, на яку вішають одяг.

Мереживо – тканина з узорами, якою оздоблюють одяг, білизну.

ЄЄ

Нероздільна людська родина,
Наша мова і наша кров,
І єдиній моїй Україні —
Нероздільна моя любов.

Євангелія

Єдність

Єдність – нероздільність.

Євангелія – головна частина Нового Завіту, який у свою чергу є частиною біблії.

Ж Ж

Вернувсь зайчик – стрибунець,
Скинув штанці й жупанець.
Під зеленим ліг кустом,
Ще накрився кожушком.

Жупан

Кожух

Жбан

Жорно

Жупан, жупанець – старовинний верхній чоловічий одяг, оздоблений хутром, що був поширений сере заможного козацтва.

Кожух – верхній зимовий одяг, пошитий з овечої шкіри хутром до середини.

Жбан – глиняний, дерев'яний або металевий глечик для води, молока.

Жорно – плескуватий круглий камінь для розмелювання зерна.

Зз

Закличка

Вийди, вийди, сонечко,
На дідове полечко,
На бабине зіллячко,
На наше подвір'ячко,
На весняні квіточки,
На маленькі діточки.
Тут вони граються,
Тебе дожидаються.

Запаска

Кобзар

Казан

Запаска – фартух.

Казан – металева посудина для варіння їжі.

Кобзар – український народний співець, що супроводить свій спів грою на кобзі.

Закличка – короткий віршик (пісенька), в якому діти звертаються з проханням до різних сил природи.

И

Коли ми пишемо букву «И»?

Завжди!

В середині, наприкінці,
ми чітко чуємо букву «И».

лишень слова не почина,
ця надзвичайна буква.

Колиска

Висівки

Зажинки

Барило

Колиска – невеличке ліжко для спання і колисання дитини.

Барило – невелика посудина для рідини (найчастіше з дерева) з двома днищами і опуклими стінками, стягнутими обручами.

Зажинки – початок жнив, який відзначається святковим обрядом.

Висівки – залишки після просіювання перемеленого зерна.

І і

На печі Індик
Озувається
До нього Індичка
Озивається:
— Індиче-інде,
Ходім деінде,
Бо тут Зимонька —
Мерзнуть
Крилонька.

Ікона

Піч

Ікона – живописне, мозаїчне або рельєфне зображення Бога або Святого, якому поклоняються віруючі.

Кужіль – прядиво або вовна , намотані на кілок .

Піч – споруда з цегли, призначена для опалювання хати, випікання хліба.

У всіх людей одна святиня,
Куди не глянь, де не спитай,
Рідніша їм своя пустиня,
А ніж зелений в чужині рай
Їм красить все їх рідний край.
Нема без кореня рослини,
А нас, людей, без Батьківщини.

Україна

Традиції

Україна – це наша земля, наш рідний край, наша країна з багатовіковою славною історією, мудрими людьми, чарівними піснями, що дивують світ, з багатими народними традиціями, мальовничими картинами природи.

Традиції – це величезний досвід, який одне покоління передає іншому,

Йй

Ми за нашим Паном
Прийшли до Йордану,
Щоб молитвою зцілити
Всенародну рану.

Йордан

Двійнята

Майдан

Йордан – випиляний 19 січня у кризі хрест і поставлений біля ополонки.

Майдан – велике незабудоване місце в селі або в місті.

Двійнята – зліплені до купи два чи три горщика з покришками та вліпленою посередині між ними ручкою. Іноді до боків горщиків ліпився маленький горщик сільничка.

Стайня – приміщення, будівля, де тримають коней.

Кк

В кептар убрався весняний ранок.
Цвіла смерека від тих співанок.
А кози й вівці на полонині
Несли молока в бідони сині.

Коцюба

Куманець

Кептар

Коцюба – залізний прут із загнутим кінцем для перемішування палива в печі, вигрібання жару, попелу.

Куманець – керамічна фігурна посудина для спиртних напоїв, що використовується здебільшого як прикраса.

Кептар – верхній хутряний одяг без рукавів.

Кадуб – велика діжка.

Л л

Все раніше ясне сонце
На свій шлях виходить,
В садочку, в леваді —
Проміннячком водить.

Лопата

Левада

Ліра

Лейбик

Лопата – дерев'яне знаряддя з довгим держакком і широким пласким кінцем для саджання хліба в піч і виймання його звідти.

Лейбик – чоловіча або жіноча безрукавка.

Ліра – музичний інструмент, схожий на гітару з трьома струнами та дерев'яним кругом який обертався навколо осі торкаючись краєм всіх струн.

Левада – ділянка землі з сінокосом, городом, деревами.

М М М

Такий на кухні аромат,
Аж млосно у повітрі:
Мак для куті втирає брат
У глиняній макітрі.

Макітра

Масниця

Мисник

Макітра — вид глиняного посуду великого розміру з широким отвором.

Масниця — спеціальна посудина з пристосуванням для збивання масла є вершків або сметани.

Мисник — полиця для посуду, іноді для продуктів у сільській хаті.

Маніжка — нагрудник, пришитий або пристебнутий до чоловічої сорочки.

Нн

Ворона сороці
 намисто купила,
В намісті сорока
 бусинки лічила
Ото для сороки
 настала морока!
Не може бусинки
 злічити сорока.

Намисто

Намітка

Невід

Намисто – прикраса з перлів, коралів, різнокольорових камінців, яку жінки носять на шиї.

Небилиці – невеликий смішний твір.

Намітка – полотенце, з обох кінців обшите червоними нитками, яке жінки носили на голові.

Невід – велика рибальська сітка.

О о

У павука хатинка –
Тоненька павутинка.
У коника веселого
Між травами оселя.

Оселя

Очіпок

Отаман

Оселя – хата, домівка в якій ми живем.

Очіпок – циліндрична шапка, з плескатим дном.

Отаман – вождь козаків на Запорозькій Сечі.

Оберег – знак, річ, що оберігає від усього поганого.

П п

Гарна писанка у мене,
Мабуть, кращої нема.
Мама тільки помагала,
Малювала ж я сама.

Плесканець **Пісанка** **Прач** **Припічок**

Плесканець – гончарний виріб, який зроблений з глини, своєю формою нагадує образи звірів, зокрема птахів.

Припічок – горизонтальна площина перед челюстями печі під комином.

Пісанка — яйце розписане за допомогою воску й барвників.

Прач – дерев'яний гладенький валок для вибивання білизни під час прання.

Рр

Найкраще люблю я
В мамі – рушники,
На яких, як сонце,
Сяють квіточки.

Рушник

Рогач

Ряденце

Реліквія

Рушник – вишитий шматок тканини для оздоблення житла в українських оселях.

Ряденце – простирadlo або покривало з міцної тканини.

Рогач – довгий дерев'яний держак з двома металевими заокругленими різками на кінці, яким беруть і ставлять у піч або виймають з неї горщики, глечики та інше.

Реліквія – річ, яку особливо шанують і зберігають на спомин про минуле.

Сс

Дерев'яна синя скриня
В хаті справжня господиня.
Синя скриня всіх взуває,
Синя скриня й зодягає.

Свищик

Січкаря

Серп

Скриня

Свищик – маленька глиняна фігурна тварина, птах, людина, тощо. В середині порожня та має декілька отворів, при дмуханні видає свист.

Січкаря – пристрій призначений для різання соломи, сіна тощо.

Серп – знаряддя для зрізування пшениці, жита, трав, що має вигляд вигнутого дугою ножа з короткою ручкою.

Скриня – ящик з кришкою на завісах і з замком для зберігання речей.

Т Т

Трембіта – ніжна й голосиста,
Що Служить людям для добра.
Хоча на вигляд не красуня,
Три метри може досягти,
Та щирість ця від простоти.

Таріль

Трембіта

Тин

Тиква

Тиква – гончарний виріб, який має наповнену форму і вузький вінчик. Головним призначенням є зберігання вина, або інших рідин.

Таріль – це всім знайома гончарна форма, але від мисок та їх найменших братів полумисків, таріль відрізняється пласкістю, розміром та декором. Головним сюжетом є рослинні та сюжетні композиції чи орнамент.

Трембіта – довга конічна дерев'яна труба без отворів.

Тин – огорожа, сплетена з лози, тонкого гілля; пліт.

Уу

Пахне сіном і кутею.
Сяє зірка. Сніг скрипить.
І колядка над землею
З білим ангелом летить

Кутя

Куліш

Кунтуш

Сурма

Кунтуш – старовинний верхній чоловічий і жіночий одяг.

Куліш – густий суп (звичайно з пшона).

Кутя – обрядова каша з ячмінних або пшеничних зерен, яку готують напередодні Різдва або Водохреща.

Сурма – старовинний духовий музичний інструмент видовженої форми.

Ф ф

Фольклор

Кую, кую ніжку,
Поїдем в доріжку,
Будем коня напувати,
Будем в баби ночувати.

Фляга

Буфет

Етнографічна карта

Фляга – плоска металева посудина; баклага.

Фольклор – усна народна творчість (казки, пісні, загадки).

Буфет – шафа для зберігання посуду.

Етнограф – людина, яка вивчає побут, звичаї, матеріальну та духовну культуру народу.

Х х

Я люблю свою хату,
І подвір'я , й садок,
де і сонця багато,
і в жару – холодок.

Хата

Хвіртка

Хутір

Халупа

Хата – невеликий житловий дерев'яний або мурований будинок.

Хвіртка – невеликі входні двері в тині чи у воротах.

Хутір – відокремлене селянське господарство разом із садибою власника.

Халупа – невеликий убогий житловий будинок.

ЩЩ

Хто сказав, що цимбали не в моді?

Не цураймось свого ніде, –
Інструмент цей живе у народі
І цілком нам належить, –на все!

Церква

Ціп

Цебер

Цимбали

Церква – будівля , в якій відбувається християнське богослужіння.

Цебер – велике дерев'яне відро.

Ціп – ручне знаряддя для молотьби , що складається з довгого держака і прикріпленого до нього ременем короткого бича.

Цимбали – музичний інструмент на якому грали ударяючи паличками по струнах.

Чч

По степу широкім чумаки ідуть,
На возах високих рибу-сіть везуть.
Де вони стояли, де вони пройшли,
Там кружляли хижі степові орли.

Чумак

Чумарка

Причілок

Чумак – торговець, який перевозив на волах хліб, сіль, рибу та інші товари для продажу.

Чумарка – верхній чоловічий одяг, пошитий у талію ззаду.

Причілок – бокова стіна будинку.

Чорт – надприродна істота, що втілює в собі зло.

Сховав козак у свої шаровари

Кусень сала,

Торбу з пшоном,

Діжу з вином,

ШШШ

П'ять гарбузів,

Сто кавунів,

Гребінець...

От який молодець!

Шаровари

Курішка

Решето

Шаровари – широкі штани особливого крою , які переважно заправляють у халяви.

Душа – внутрішній світ людини.

Курішка – український традиційний свічник

Решето – господарська річ у вигляді дерев'яного обода з натягнутою сіткою для просіювання.

ЩЩ

Щедрівка

Прилетіла ластівочка,
Сіла, пала на віконечко.
Щедрий вечір,
Добрий вечір,
Добрим людям на здоров'я!

Щит

Щабель

Щедрівка

Щедрівка – старовинна українська обрядова новорічна пісня.

Щабель – східці у драбині, для піднімання і спускання.

Щит – металевий круг для захисту воїна в бою.

Бувальщина – те, що було раніше.

ЮЮЮ

Мати гойдає
в люльці дитину
Тихо співає
про Україну.

Люлька

Люлька

Юрба

Люлька – прилад для куріння.

Люлька – дитяча колиска.

Юрба – неорганізоване скупчення людей в одному місці.

с Яя

Біля церкви на майдані
Хто у світі, хто в жупані,
Той поважний, та весела -
Ярмаркова каруселя!

Ярмарок

Ярмо

Ярило

Берегиня

Ярмарок – великий торг, який влаштовується регулярно, в певну пору року і в певному місці для продажу і купівлі товарів.

Ярмо – упряж для великої рогатої худоби, зроблена з дерев'яних брусків у вигляді рами, яку одягають на шию тварини, замикають.

Ярило – бог весняного сонця у давніх слов'ян.

Берегиня – назва жінки-матері, яка оберігає домашнє вогнище, родинні традиції, національні цінності.

Ь

- В книжці цій остання Я? -
Налякалась буква Я.
- Ні, не так, таки ж не так, -
Заспокоїв М'який знак.

Кухоль

Барильце

Покуть

Кухоль – металева, дерев'яна, череп'яна, скляна посудина з ручкою для пиття.

Барильце – невелика посудина для рідини з двома днищами і опуклими стінками, стягнутими обручами.

Покуть – в українській селянській хаті – куток, розміщений по діагоналі від печі, та місце біля нього.

Князь – голова роду, племені, що стояв на чолі військової дружини, пізніше – правитель князівства.